Заняття 2.

2 год.

Розділ 1. Основи медичних знань і допомоги.

Тема 1.5. Поняття про травму. Травми основних системи організму людини систем та їх наслідки. Травматичний шок. Політравма.

Тема заняття. Поняття про травму. Види травм залежно від чинників довкілля. Особливості промислових і воєнних травм. Класифікація травм від ступені важкості поранення.

Закриті ушкодження: забиття, розтягнення м'язів і зв'язок.

Мета заняття: Ознайомити студентів з травмами, видами травм. Розглянути особливості промислових і воєнних травм, та з закритими ушкодженнями.

Розвивальна: Навчити розпізнавати види травм та надати допомогу.

Виховна: виховувати почуття відповідальності за життя людини та співчуття.

Тип заняття: Лекція-бесіда

Методи навчання: розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація

Література:

Ресурси мережі Інтернет. підручник «Захист Вітчизни» (2012 р.);

Структура та зміст заняття

І. Організаційна частина

Перевірка готовності групи до заняття, відмічання відсутніх.

ІІ. Актуалізація опорних знань студентів.

Оберіть правильну відповідь.

1. Збройні сили України забезпечують:

а) екологічну безпеку країни;

б) економічну безпеку країни;

в) медичну безпеку країни;

г) національну безпеку країни.

2. Правовою базою цивільного захисту є:

а) Закон «Про Збройні сили України»;

б) Закон «Про освіту»;

в) Закон «Про Цивільну оборону України»;

г) Гуманітарне право.

3. Захист суверенітету і територіальної цілісності України забезпечують:

а) формування цивільної оборони;

б) формування Червоного Хреста;

в) соціальні організації;

г) Збройні сили України.

4. Збройні сили України організовані та функціонують на основі а) воєнної доктрини України;
б) Декларації прав людини;
в) Закону «Про Збройні сили України»;
г) Закону «Про оборону України».
5. Національна безпека держави залежить від:
а) боєздатності Збройних сил;
б) можливості вести боротьбу з тероризмом;
в) спроможності громадян захищати Вітчизну
під час збройних конфліктів;
г) освіти населення.
6. Державно-правовою основою військового законодавства є:
а) Декларація прав людини;
б) Гуманітарне право;
в) Конституція України;
г) Закон «Про Збройні сили України».
заслухати доповіді студентів, перевірити конспекти.

III. Активізація пізнавальної діяльності студентів.

Сьогодні ми все частіше бачимо травмованих людей. Бачимо страшні катастрофи і розуміємо що повинні вміти надати допомогу, але ж як? Отже, ми почнемо знайомство з цим питанням та шукатимемо відповіді на нього.

IV. Мотивація навчальної діяльності.

Вивчення даної теми допоможе нам зрозуміти що таке травми, які вони бувають І як надати першу допомогу постраждалому?

V. Повідомлення теми, мети, плану вивчення теми.

План вивчення теми

1.Поняття про травму.
2.Види травм.
3.Особливості промислових і воєнних травм.
4.Класифікація травм.
5.Закриті ушкодження.

Вивчення нового навчального матеріалу.

Травма (від греч. Trauma - рана), порушення цілісності структури і фізіологічних функцій тканин і органів під впливом зовнішніх агентів (механічних, хімічних, електричних, променевих, психічних тощо) супроводжується місцевою та загальною реакцією організму. У клінічній медицині існує спеціальний розділ - травматологія, що вивчає травми, їх причини, види, методи профілактики та лікування. До травм відносять наступні пошкодження тіла і органів: рани, опіки, обмороження, удари,

вивихи, струси, розтягнення, розриви, переломи. Крім того, виділяють психічні травми та отруєння. Місцева реакція на травму залежить від характеру травмуючого агента. Найбільш загальними місцевими симптомами травми є *біль, набряк і підвищення температури* в місці пошкодження. Прояв загальної реакції організму на травму залежить від її тяжкості. Чим важче травма, тим більш виражені загальні симптоми, до яких відносять підвищення температури тіла, порушення обмінних процесів, порушення діяльності з боку серцево-судинної і нервової системи. Важкі травми часто супроводжуються ускладненнями, такими як травматичний шок, порушення функціонування травмованого органу, масивна крововтрата. Ускладненням відкритої травми так само є місцевий або загальний інфекційний процес. В даний час травми займають третє місце серед причин смертності осіб працездатного віку. Існує кілька класифікацій видів травм. Травми бувають відкритими з порушенням цілісності шкірних покривів (рани, опіки) і закритими, при яких шкірний покрив не порушений (переломи, вивихи, забої, струси). По виду агента, який викликав пошкодження, травми бувають *механічні, термічні, хімічні, електричні, променеві, психічні, операційні, родові та ін* Механічні травми обумовлені дією тупого або гострого предмета або інструмента. Фізичні виникають в результаті впливу холоду і тепла. Хімічні травми обумовлені дією лугів і кислот. Біологічні викликані бактеріями і їх отруйними виділеннями. Психічні виникають в результаті подразнення нервової системи та психічної діяльності постійним відчуттям страху, погрозами і пр. Залежно від кількості факторів травми ділять на прості і комбіновані. Проста травма виникає при дії одного фактора, що ушкоджує. Комбінована травма утворюється при поєднанні декількох факторів. Наприклад, перелом і опік стегна у потерпілого при пожежі. За характером пошкоджень травми ділять на одиночні (ізольовані), множинні і поєднані. При ізольованій травмі пошкоджений один орган. При множинній травмі пошкоджено два і більше органа. При поєднаній травмі пошкоджені органи декількох систем організму. Наприклад, перелом стегна і черепно-мозкова травма у потерпілого в автомобільній аварії. Залежно від ступеня тяжкості травми діляться на легкі (удари, розтягнення), середньої тяжкості (вивихи, переломи пальців), важкі (струс мозку, перелом стегна). За місцем заподіяння ушкодження травми ділять на *виробничі, невиробничі і навмисні*. Виробничі діляться на промислові та сільськогосподарські. До невиробничих травм відносять транспортні, отримані при пішохідному русі, побутові, спортивні, військові та інші. Залежно від виду діяльності потерпілого травми діляться на професійні та непрофесійні. Травма (пошкодження, поранення) - результат

порушення анатомічної чи цілісності фізіологічних функцій тканин, органів людини, викликана раптовим впливом - зовнішнім або внутрішнім. На виробництві, як і в побуті, природі травма, як правило виявляється раптово, як результат впливу на людину небезпечного фактора при виконанні певних обов'язків, завдань. За походженням виділяють *групи травм: механічні* (забиті місця, переломи, рани), теплові (опіки, обмороження, теплові удари), хімічні (хімічні опіки, гострі отруєння, задуха), електричні, комбіновані, фізико-хімічні викликані іонізуючим випромінюванням. За ступенем прояву виділяють *легкі, важкі, смертельні* травми. Крім того, травми можуть бути груповими (2 і більше працівників). Для запобігання травмування люди повинні знати причини травм, результати їх проявів та методи усунення. Виділяють технічні - 50% від усіх нещасних випадків, організаційні - 25%, санітарно-гігієнічні - 10-12% та психофізіологічні. Повторення певної групи травм на певному місці - виробничому, побутовому, в природі називається травматизмом. Отже - травматизм - це процес, який вимагає виявлення причини кожної окремої травми в її зв'язку з оточуючим середовищем і діями людини та ліквідації умов проявлення травм.

Травматизм - систематичне повторення сукупності травм, які виникають і повторюються серед певних груп населення, яке перебуває в однакових умовах діяльності, життя.

Для запобігання небезпечних ситуацій, важливі комплексні критерії оцінки умов праці - параметри: освітлення, загазованість, запиленість, шум, вібрація, електромагнітні поля. Щоб запобігати травматизму його треба передбачати і знати основні методи його прогнозування. Ризик, як першооснову надзвичайної ситуації можна передбачити і запобігти. За міжнародною класифікацією травматизм ділять на виробничий (*промисловість і сільське* господарство), невиробничий (побутовий, вуличний, транспортний), спортивний та дитячий. При навчанні в школі, коледжі, інституті майбутні фахівці лише епізодично стикаються з питаннями попередження виробничої небезпеки. Такі питання потребують більшої уваги, чим їм приділяють, тому що це важливо для будь-якого фахівця - від робітника до керівника.

Травматизм ділять на виробничий та невиробничий. На частку першого припадає близько 20 %, тобто кількісно різко переважає невиробничий травматизм. Виробничий травматизм у свою чергу ділиться на промисловий та сільськогосподарський. До промислового травматизму належать травми не тільки на заводах, фабриках, у майстернях, але й у працівників транспорту, будівельників тощо.

Невиробничий травматизм включає такі види: транспортний (залізничний, автодорожній, авіаційний), вуличний, побутовий, спортивний

та дитячий. Останній травматизм виділений в окрему групу лише з біологічних міркувань, а саме внаслідок неадекватного сприйняття дітьми загрозливих чинників навколишнього середовища через незрілість їх ЦНС, а також відсутність життєвого досвіду та підвищену допитливість і рухливість. Причини невиробничого травматизму у дітей і дорослих однакові.

Крім зазначених видів травматизму, розрізняють ще травми їй навмисні, що наносяться окремими людьми з метою самогубства (суїциду) чи каліцтва. До навмисних належать також воєнні травми, тобто травми, одержані на війні.

Травма — одна з головних причин смерті людей віком до 44 років. Вона посідає III місце у загальному переліку причин смертності.

Найбільшу питому вагу в травматизмі має механічна травма, вона складає основу травматизму. В усьому світі її показники зростають. Це пов'язано з механізацією на виробництві та в побуті, електрифікацією та газифікацією, значним розвитком автотранспорту, авіації, інтенсивним висотним будівництвом, спорудженням великих технічних комплексів (підземних магістралей, каналів, телевізійних веж, високовольтних електроліній тощо), масовими заняттями спортом, збільшенням споживання населенням алкоголю, ліків, наркотичних та токсичних речовин тощо. Особливістю механічних травм є їх множинний характер, через що зараз прийнято такі травми називати політравмами.

За статистичними даними ВООЗ, лише внаслідок автомобільно-дорожніх пригод щорічно в світі гинуть понад 250 тис. людей, а кількість травмованих перевищує 2 млн. (за іншими повідомленнями — 8 млн.). Ці цифри далекі від справжніх показників (переважно вони занижені), оскільки на сьогодні навіть не вироблене єдине поняття смертності від травми. Якщо в Бельгії смертністю від травми вважають смерть на місці травми, то в США до неї зараховують і смерть протягом року після травми. Внаслідок автомобільно-дорожніх травм в Англії щорічно гине людей більше, ніж від усіх інших травм, разом узятих. Особливо прикро, що ці та інші травми є головною причиною смерті людей молодого віку (20—40 років).

Характер травми залежить від умов, у яких одержано травму, причини її, особливостей ушкодженої тканини та організму.

Дорожньо-транспортний травматизм об'єднує всі травми, які завдаються транспортними засобами (якщо потерпілі не зв'язані з виробничою діяльністю), незалежно від того, був потерпілий у машині (водій, пасажир) чи ні (пішохід, велосипедист). Переважна кількість таких травм виникає з вини пішоходів. Багато дорожньо-транспортних пригод стається через керування машиною в стані сп'яніння.

Вулична травма — це травма, що сталася на вулиці, у дворі, в лісі, полі тощо, незалежно від її причини (у тому й числі й зумовлена транспортними засобами). Більшість вуличних травм зумовлюється падінням потерпілого. Особливо часто це буває в осінньо-зимовий період та у вечірні години.

Серед цих травм переважають переломи верхніх та нижніх кінцівок, рідше бувають забиття, розтягнення та поранення. Вуличний травматизм спричиняється поганою організацією вуличного руху, неякісним покриттям та освітленням вулиць, незадовільним їх станом, зокрема в період ожеледиці тощо.

Побутовий травматизм об'єднує травми, що виникають у домашніх умовах (у квартирі, на подвір'ї, в гаражі). Велика кількість їх пов'язана з прибиранням квартири та приготуванням їжі. Переважають забиття, рани, опіки. Уражується переважно кисть. Багато травм виникає під час сварок та бійок, чому сприяє алкоголь. Частіше побутові травми виникають у чоловіків, зокрема молодих.

Спортивний травматизм — травми, які одержують люди під час заняття спортом на майданчиках та в залах. Цей вид травм складає близько 2— 3 % від усіх пошкоджень травматичного походження. Характерний для футболістів, боксерів, гімнастів, хокеїстів та мотогонщиків. Переважають травми опорно-рухового апарату (забиття, переломи, розтягнення, вивихи), а також голови та тулуба.

До **дитячого травматизму** належать усі види невиробничого травматизму (дорожньо-транспортний, побутовий, шкільний, вуличний, спортивний та ін.) у дітей. Нещасні випадки з дітьми в побутових умовах трапляються частіше у віці до 3 років. Переважна кількість травм у дітей віком до 13 років спостерігається в шкільному віці. під час ігор та занять спортом (50 %); 30 % вдома і 20 % — в дорожньо-транспортних пригодах (смертність сягає 80 %).

Загальна смертність дітей від нещасних випадків складає, за даними ВООЗ, 37,2 на 100 тис. хлопчиків і 22,8 на 100 тис. дівчаток.

Виробничий травматизм пов'язаний з виконанням завдань на виробництві — у промисловості чи сільському господарстві.

Основні причини **виробничого травматизму** — незадовільні умови праці, недосконалі або несправні знаряддя виробництва або неправильна їх експлуатація, особистий стан працівника тощо. Серед цих загальних причин виробничого травматизму є безліч конкретних обставин, пов'язаних з особливостями організації праці на виробництві, його арсеналом, складом та кваліфікацією робітників тощо. Порушення техніки безпеки на виробництві,

застаріла та несправна техніка, погані санітарно-гігієнічні умови праці (захаращеність робочого місця, забруднення повітря, неадекватне освітлення), недостатня кваліфікація робітника, перевтома, численні конструктивні недоліки станків та машин тощо сприяють травматизмові.

Найпоширеніші виробничі травми: рани, забиття, опіки, електротравми. Сільськогосподарський травматизм сьогодні в зв'язку з механізацією та електрифікацією сільського господарства за структурою мало чим відрізняється від промислового. Також переважають поранення, забиття, закриті пошкодження, переважно кінцівок (понад 80 %), значно рідше — внутрішніх органів. До 70 % травм — легкі.

Більшість травм належить до невиробничих. Найбільшу тривогу викликає дорожньо-транспортний травматизм, який образно називають "війною на дорогах". Жертвами цього виду травматизму щорічно стають мільйони людей, четверть мільйону помирають на місці. Якщо взяти до уваги недосконалість обліку, статистики травм та, власне, визначення поняття смерті від травми, то можна з впевненістю сказати, що кількість жертв цього виду травматизму набагато більша, ніж повідомляється офіційно.

Військовий травматизм - травми, отримані в результаті військових або бойових дій, а також під час служби в армії.

VII. Узагальнення і систематизація вивченого матеріалу.

Фронтальна бесіда за запитаннями:

1. *Що таке травма, травматизм?*
2. *Охарактеризуйте групи травм, їх причини?*
3. *Що таке травматизм ?*
4. *Особливості травм*
5. *Військовий травматизм.*

VIII. Висновки, підбиття підсумків заняття.

Конспект, виставлення оцінок

IX. Домашнє завдання: Л.4 § 3. § 9.Інтернет.